

УДК 338.43:336.77:005.336.4(100)

Рудич О.О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Зубченко В.В.,
к.е.н., асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку сільського господарства вимагає пошуку дієвих форм та методів фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, які формували б нові імпульси для економічного зростання у галузі. Значимість фінансування у процесі забезпечення розширеного відтворення у сільському господарстві та економічного зростання виробничого потенціалу суб'єктів господарювання на інноваційній основі зумовлюють необхідність проведення досліджень по узагальненню досвіду організації кредитування сільськогосподарського виробництва провідних країн світу. Це питання актуальним є в умовах вітчизняної практики, оскільки інструменти фінансового забезпечення сільського господарства потребують розвитку принципів державно-приватного партнерства та цілісної системи сучасних методів формування фінансових ресурсів із внутрішніх та зовнішніх джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу питанням кредитування приділяли такі вчені, як Дж. М. Кейнс, К. Маркс, А. Маршалл, Д. Рікардо, А. Сміт, І. Фішер, М. Фрідман, Й. Шумпетер, В.М. Алексійчук, В.М. Геєць, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, І.Г. Кириленко, І.І. Лукінов, П.М. Макаренко, Л.О. Мармуль, О.О. Непочатенко, П.Т. Саблук, Є.А. Фірсов, А.В. Чупіс та багато інших. Проведений аналіз результатів їх досліджень підтверджує доцільність продовження вивчення поставленої проблеми, зокрема досвіду використання у зарубіжній практиці гнучких інструментів фінансування і кредитування та їх адаптації в українській практиці.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення зарубіжного досвіду щодо формування механізму фінансування та кредитування відтворювальних процесів в сільському господарстві та обґрунтування напрямів його імплементації у вітчизняній практиці із урахуванням особливостей та існуючої практики фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо фінансове забезпечення сільського господарства у багатьох країнах світу здійснюється на основі поєднання важелів державної підтримки та розвинутої системи інструментів фінансово-кредитного забезпечення. На основі вивчення зарубіжної практики виявлено окремі групи країн, які використовують різні підходи і особливості механізмів кредитування сільського господарства. Так, окрема група країн (Великобританія, Словаччина, Чехія, Китай, Австрія, Нідерланди) залучає у сільське господарство мережу комерційних банків, які здійснюють кредитування шляхом надання державних гарантій та субсидування відсоткових ставок. Є країни, що здійснюють кредитування сільськогосподарського виробництва через систему кооперативних банків (Франція, Німеччина, Японія, Польща), а також країни, у яких функціонують небанківські кредитні організації в сільському господарстві (США, Канада), системи кредитної кооперації для мікрокредитування дрібних сімейних господарств (країни Центральної та Східної Європи).

При цьому кожна країна має свою специфіку в організації забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських товаровиробників. Наприклад, у США та Німеччині фінансова система сільського господарства включає різноманітні фінансові інститути, у Франції, Японії, Нідерландах та Ізраїлі більшість фінансових операцій в сільському господарстві здійснюється через залучення одного-двох спеціалізованих банків.

Зазначимо, що у Великобританії відсутні спеціалізовані сільськогосподарські банки, кредитна політика щодо сільського господарства здійснюється як і для інших галузей економіки. Фінансування інвестицій у сільському господарстві здійснюється по перманентному кредиту – банк і фермер щорічно домовляються про розміри відсоткової ставки, обсяги кредиту залежно від економічного стану фермера. Широкого поширення мають також небанківські спеціалізовані організації.

Водночас, у Нідерландах функціонує спеціалізований сільськогосподарський банк – Рабобанк, який забезпечує близько 90% кредитного фінансування фермерів. Умови кредитування визначаються у ході переговорів між банком та позичальником на основі аналізу результатів діяльності фермера, а також передбачається можливість зміни відсоткової ставки у процесі дії кредитного договору [1].

В Австрії поширеним видом пільгового кредитування є інвестиційні сільськогосподарські кредити, де відсоткова ставка розраховується на основі ставки банку-кредитора та коригується Австрійським національним банком декілька разів у рік. Міністерство сільського господарства та лісового господарства Австрії субсидує сільськогосподарських товаровиробників у межах сум, що відповідає 50% ставці банківського кредиту, що надається фермерам, які здійснюють виробництво у гірських районах, на будівництво теплиць і на 14% – при використанні альтернативних джерел енергії. Термін пільгового кредиту досягає десяти років, а при придбанні техніки – шість років. Заслугує на увагу досвід Австрії щодо субсидування відсоткової ставки за інвестиційними кредитами в сільському господарстві: для молодих фермерів, які є землевласниками і створюють ферми, термін надання кредиту передбачається на 10-20 років і при щорічній максимальній сумі кредиту 130 млн. євро, відсоткова ставка субсидується у розмірі від 36 до 50% [2].

У Франції кредитування фермерів здійснюють кооперативні банки, основою конкуренції між якими є рівень обслуговування фермерів. При наданні ліцензії на обслуговування фермерів державою враховується цей показник, і одержує право на обслуговування фермерів лише той кооперативний банк, який надасть фермеру більш дешевий кредит за пільговою ставкою (яка не перевищує звичайну) та має високу репутацію у місцевих фермерів. Як відомо, монопольну позицію на ринку сільськогосподарського страхування посідає банк Креді Агріколь. Нині більше 70% загального обсягу пільгових позик спрямовано на облаштування сільських територій та модернізацію виробничого потенціалу. Держава змінює умови надання пільгових кредитів відповідно до потреб поточної економічної ситуації у сільському господарстві країни.

Еволюція розвитку системи кредитування сільського господарства Франції доводить, що спочатку субсидований кредит був орієнтованим на дрібних фермерів шляхом встановлення порогових значень земельних ресурсів у фермера. Інструменти реалізації політики кредитування сільського господарства є різноманітними, серед них можна виділити: кредитування молодих фермерів; фінансування нерухомості: кредити для будівництва тваринницьких приміщень та фінансування придбання худоби; кредити для модернізації ферми; фінансова підтримка ферм, що перебувають під загрозою банкрутства, та в умовах підвищеного ризику (посуха 2010 р.) і складної життєвої ситуації та ін. Зазначимо, що висока вартість програм субсидування відсоткових ставок змусила уряд обмежити їх кількість на основі спеціалізації.

Підвищення спеціалізації субсидованих кредитів скоротили кількість потенційних бенефіціарів. Так, у 2005 р. кредити для молодих фермерів і для модернізації ферми становили, на практиці, від 80% до 90% кредитних зобов'язань, які передбачали субсидування відсоткових ставок. Такі кредити надаються на термін до 15 років. Водночас, у 2007 р., система була переорієнтована лише на кредитування пуско-налагоджувальних робіт для молодих фермерів, а на залучення коштів Європейського співтовариства по так званим Start-Up кредити, зокрема, банком Креді Агріколь у 2015 р. освоєно близько 83% нових кредитів для стартапів [3].

В Японії основним фінансовим інститутом є Центральний кооперативний банк для сільського та лісового господарства. Кооперативні кредити мають, як правило, короткостроковий характер, а довгострокове кредитування забезпечується урядовими програмами довгострокового фінансування сільського, лісового та рибного господарств. Зазначимо, що в Польщі через систему кооперативних банків проходить майже 90% кредитів для сільськогосподарського виробництва, переробки, торгівлі сільськогосподарською продукцією та супутніх видів діяльності.

У Канаді основою державної системи кредитування у сільському господарстві є Фермерська кредитна кооперація, яка виділяє кредити на придбання земельних ділянок, будівництво та реконструкцію будівель та споруд, придбання худоби, машин, обладнання, добрив, насіння. Термін кредиту може становити 10–30 років. Ліміт за обсягом залучення залежить від економічного стану позичальника та типу позичальника. Так, кредити фермерів, що вже функціонують, не повинні перевищувати 80% від оціночної вартості власності, або ціни придбання активу, про що свідчить рахунок-фактура, або договір купівлі-продажу і т.д.; для молодих фермерів сума кредиту не повинна перевищувати 90% від оціночної вартості створення ферми, або відповідно ціни купівлі активів [4].

У східноєвропейських країнах форми кредитування сільськогосподарських товаровиробників є подібними: у Литві за підтримки держави були створені кредитні союзи на кооперативних засадах; в Словенії – Союз ощадно-кредитних служб; в Естонії – ощадно-позикові асоціації, які об'єднано в Центральний Союз; у Болгарії за фінансової підтримки Євросоюзу була сформована система фондів взаємного сільського мікрокредитування для дрібних фермерів; у Молдові за фінансової підтримки уряду та Світового банку була сформована система сільського мікрокредитування, яка складається із ощадно-позикових асоціацій [5; 6].

У системі державного регулювання економіки США важливим інструментом є функціонування сільськогосподарського кредиту, у тому числі пільгового. Державне регулювання сільськогосподарського кредиту у країні здійснюється у наступних формах: створення специфічних державних кредитних інститутів, які організують діяльність через мережу кооперативних банків сільськогосподарського кредиту; надання кредитним організаціям права для випуску цінних паперів та

створення сприятливого режиму для емісії та обігу (мобілізація фінансових ресурсів для потреб кредиту та здешевлення його); формування сприятливих умов доступу до кредиту для фермерів на основі передбачення низьких кредитних ставок; надання приватним кредитним банкам гарантій на повернення кредитів і відсотків по ним; бюджетне фінансування організацій сільськогосподарського кредиту для покриття збитків, що викликані зниженням кредитних ставок та несплатою кредиту.

Регулювання системи сільськогосподарського кредитування стало частиною державної політики США, починаючи із 1916 р., коли Конгрес США створив систему федеральних земельних банків (Federal Land Banks – FLBs), яка в подальшому стала фундаментом фермерської кредитної системи [7]. У Федеральній Системі Фермерського Кредиту США виділяється декілька основних посередників, які забезпечують фермерів кредитом на інших фінансовими послугами: комерційні банки, які акумулюють кошти населення у вигляді депозитів; сільськогосподарські кредитні кооперативи, які мобілізують вільні фонди грошового ринку; спеціальні державні програми на федеральному, регіональному та окружному рівнях, які використовують кошти державного бюджету; кредитні союзи на основі колективної відповідальності їхніх членів; крупні підприємства агробізнесу, які надають товарний кредит; страхові компанії, пенсійні фонди та інші економічні інститути, які виконують трастові функції; численні індивідуальні кредитори.

Кредитні заклади США використовують наступні основні відсоткові ставки за позичкові ресурси: фіксована ставка – за нею упродовж усього терміну кредиту сплачується постійний відсоток незалежно від рівня інфляції та інших факторів; регульована відсоткова ставка – розмір відсотку постійно коригується залежно від умов на фінансовому ринку; змінна ставка із фіксованим терміном – зазвичай використовується при довгостроковому кредитуванні, поділеному на декілька етапів, на кожному із яких діє розмір встановленої відсоткової ставки (комбінація фіксованої та регульованої ставок). Передбачення умов щодо способу сплати відсотку в кредитному договорі є важливим моментом при укладенні угоди між фермером та кредитною організацією.

На сьогодні до основних програм кредитування фермерів в країні відносяться: гарантована Програма кредитування, яка передбачає надання та обслуговування кредитів комерційними кредиторами, такими як банки, фермерська кредитна система або кредитні спілки. За цими кредитами Агенцією обслуговування фермерів (FSA – Farm Service Agency) Міністерства сільського господарства США надається гарантія кредитору від втрати, до 95%; пряма Програма кредитування передбачає надання та обслуговування кредитів FSA на основі використання державних грошей. При цьому FSA несе відповідальність за надання кредитного консультування і нагляд за діяльністю безпосередніх позичальників, допомагаючи заявникам оцінити адекватність їх нерухомості та об'єктів, машин і обладнання, фінансового та виробничого менеджменту; гарантійні програми під контракти із землею передбачають надання гарантії власнику ферми або ранчо, який має наміри продати нерухомість через договір на землю або соціально неблагополучного фермера, або власника ранчо [8; 9].

Розглянемо основні види позики, що доступні для фермерів США: кредити, зорієнтовані на формування власності ферми, які надаються з метою придбання або розширення ферми, або ранчо, будівництва нової або модернізації існуючої ферми, або ранчо, а також покриття затрат із підвищення якості ґрунту і збереження водних ресурсів та їхнього захисту; операційні кредити зорієнтовані на придбання худоби та обладнання, а також покриття затрат на дрібний ремонт нерухомості та щорічних операційних витрат; екстрені кредити зорієнтовані на покриття збитку в результаті стихійних лих, можуть бути використаними для відновлення або заміни пошкодженого майна ферми, відновлення поголів'я худоби, покриття виробничих витрат, пов'язаних із стихійним лихом, оплату істотних витрат сім'ї на проживання, реорганізацію роботи, а також рефінансування певних боргів; консерваційні кредити сприяють проведенню робіт у рамках затвердженого плану консервації.

У табл. 1 наведено сучасні підходи, які використовуються у якості надання державних кредитів та умови, що забезпечують їх реалізацію при фінансуванні фермерів США.

Таблиця 1

Характеристика програм кредитування фермерів у США

Тип кредиту	Максимальна сума надання кредиту	Умови надання кредиту
1	2	3
Прямі на формування власності	300 тис. дол. США	Термін до 40 років; відсоткова ставка є фіксованою, встановлюється на поточний рік
Прямі авансовані платежі	Не нижче: 45% від вартості придбання ферми або ранчо; 45% від оціночної вартості; 225 тис. дол. США	Термін до 20 років; відсоткова ставка є фіксованою, встановлюється на поточний рік
Прямі операційні	300 тис. дол. США	Термін від 1 до 7 років; відсоткова ставка є фіксованою, встановлюється на поточний рік
Гарантовані власністю ферми	Максимальна сума кредиту щорічно коригується з урахуванням інфляції	Термін до 40 років; відсоткова ставка узгоджується між фермером та кредитором.

продовження табл. 1

1	2	3
Гарантовані операційні	Максимальна сума кредиту щорічно коригується з урахуванням інфляції	Термін від 1 до 7 років; відсоткова ставка узгоджується між фермером та кредитором.
Гарантовані консерваційні	Максимальна сума кредиту щорічно коригується з урахуванням інфляції	Термін до 20 років; відсоткова ставка узгоджується між фермером та кредитором.
Гарантія під земельні контракти	Максимальна ціна придбання нового контракту на землю 500 тис. дол. США	Термін: платежі за контрактом повинні бути амортизованими упродовж як мінімум 20 років із рівними платежами протягом терміну дії гарантії; гарантійний термін складає 10 років; відсоткові ставки повинні бути фіксованими і не можуть перевищувати відсоткову ставку за прямими кредитами по формуванню власності ферми плюс 3 відсоткових пункти.

Джерело: складено авторами на основі [9]

Наведені дані табл. 1 переконують про те, що державна система фермерського кредиту в США за роки свого розвитку визначила так звані вузькі місця у веденні сільського господарства фермерами та зорієтувала на їх вирішення державну підтримку фінансово-кредитного механізму. Структура федеральних кредитних програм штатів, правила функціонування організацій фінансово-кредитного забезпечення під контролем держави та банківське законодавство сприяли поділу ринку сільськогосподарських кредитів на такі сегменти: низькоресурсні та неспроможні ферми одержують кредити в основному за програмами федеральними та штатів; у кредитуванні фермерів із частковою зайнятістю у сільському господарстві домінують комерційні банки; крупні комерційні ферми отримують позичкові кошти в основному через сільськогосподарські фермерські кооперативи та страхові компанії.

Фінансово-кредитний механізм сільського господарства зарубіжних країн сприяє проведенню дієвої політики державного регулювання сільськогосподарського виробництва на основі зорієнтованості на стимулювання ефективного розвитку виробництва продукції, створення розвиненої інфраструктури, наявності численних спеціалізованих фінансово-кредитних інститутів, які здійснюють фінансову та кредитну підтримку сільськогосподарських товаровиробників, високим рівнем державного регулювання та контролю за діяльністю цих інститутів, постійним моніторингом результатів досягнення цілей сільськогосподарської політики. Саме тому при проведенні державної політики в аграрній сфері необхідно враховувати досвід зарубіжних країн, особливо у розвитку інфраструктури фінансово-кредитного забезпечення, а також гнучко імплементувати інструменти фінансово-кредитного механізму із урахуванням особливостей вітчизняного сільського господарства.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи зарубіжний досвід кредитування слід відзначити, що кожна країна використовує різноманітні форми організації сільськогосподарського кредитування. Зокрема, обслуговуванням фермерів займається розгалужена мережа комерційних, кооперативних та спеціалізованих банків, страхових компаній, ощадних кас та інших кредитних інститутів. Має місце наявність розвиненої системи кредитних кооперативів, дієвість яких забезпечується за рахунок єдності відносин кооперативної власності знизу до верху та системи функціональних зав'язків. Поширеними є різні форми небанківського кредитування, на основі яких переважно здійснюється цільове кредитування. Кредитні операції кооперативних банків включають усі види позик із різними термінами надання. Державне регулювання агросфери важіль сільськогосподарського кредитування є важливою складовою економічного механізму. Держава змінює умови надання пільгових кредитів відповідно до потреб механізму державного регулювання галузі.

Бібліографічний список

1. Terms and Conditions for Rabobank Farm Management [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rabobank.com.au/-/media/rabobank-au/files/pdf/forms/tscsfmd.pdf?la=en>
2. Ritzinger Elmar. Supporting investments in Austrian agriculture and rural areas [Електронний ресурс] / Elmar Ritzinger. – Режим доступу: <http://www.un.org/esa/agenda21/natinfo/countr/austria/agriculture.pdf>
3. Westercamp Christine. Agricultural Credit: Assessing the Use of Interest Rate Subsidies, [Електронний ресурс] / Christine Westercamp, Miryam Nouri, André Oertel. – Режим доступу: <http://www.afd.fr/jahia/webdav/site/afd/shared/PUBLICATIONS/RECHERCHE/Scientifiques/A-savoir/29-VA-A-Savoir.pdf>
4. Canadian Agricultural Loans Act (CALA) LENDERS' GUIDELINES [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agr.gc.ca/resources/prod/doc/prog/calalcpa/pdf/calalcpa_info_e.pdf
5. Онікієнко О.В. Зарубіжний досвід кредитування аграрного сектору / О.В. Онікієнко, А.О. Живора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer32/1040.pdf>
6. Фаюра Н.Д. Особливості банківського кредитування підприємств АПК / Н.Д. Фаюра,

- О.О. Костюк // Збірник наукових праць ВНАУ, Серія Економічні науки. – 2012. – № 2 (64). – С. 184–188.
7. About the Farm Credit System [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.farmcreditchive.org/about/default.aspx>
8. USDA's Business and Industry Guaranteed Loan Program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.occ.gov/topics/community-affairs/publications/insights/insights-usda-business-industry-guaranteed-loan-program.pdf>;
9. USDA-FSA. Your Guide to FSA Farm Loans. Washington DC. U.S. Department of Agriculture [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fsa.usda.gov/Internet/FSA_File/fsa_br_01_web_booklet.pdf.

References

1. "Terms and Conditions for Rabobank Farm Management", available at: <https://www.rabobank.com.au/-/media/rabobank-au/files/pdf/forms/tscsfmd.pdf?la=en> (access date November 12, 2016).
2. Ritzinger Elmar. "Supporting investments in Austrian agriculture and rural areas", available at: <http://www.un.org/esa/agenda21/natlinfo/countr/austria/agriculture.pdf> (access date November 12, 2016).
3. Christine Westercamp, Miryam Nouri and André Oertel "Agricultural Credit Assessing the Use of Interest Rate Subsidies", available at: <http://www.afd.fr/jahia/webdav/site/afd/shared/PUBLICATIONS/RECHERCHE/Scientifiques/A-savoir/29-VA-A-Savoir.pdf> (access date November 10, 2016).
4. Canadian Agricultural Loans Act (CALA) LENDERS' GUIDELINES available at: http://www.agr.gc.ca/resources/prod/doc/prog/cala-lcpa/pdf/cala-lcpa_info_e.pdf (access date November 12, 2016).
5. Onikiienko, O.V. and Zhyvora, A.O. "Foreign experience of lending to the agricultural sector", available at: <http://sworld.com.ua/konfer32/1040.pdf> (access date November 10, 2016).
6. Faiura, N.D. and Kostiuk, O.O. (2012), "Peculiarities of bank crediting of AIC enterprises", *Zbirnyk naukovykh prats VNAU, Serii Ekonomichni nauky*, no. 2 (64), pp. 184–188. (access date November 12, 2016).
7. "About the Farm Credit System", available at: <https://www.farmcreditchive.org/about/default.aspx> (access date November 12, 2016).
8. USDA's "Business and Industry Guaranteed Loan Program", available at: <https://www.occ.gov/topics/community-affairs/publications/insights/insights-usda-business-industry-guaranteed-loan-program.pdf> (access date November 10, 2016).
9. USDA-FSA, "Your Guide to FSA Farm Loans", Washington DC. U.S. Department of Agriculture, available at: http://www.fsa.usda.gov/Internet/FSA_File/fsa_br_01_web_booklet.pdf. (access date November 10, 2016).

Рудич О.О., Зубченко В.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета. Узагальнення зарубіжного досвіду щодо формування механізму фінансування та кредитування відтворювальних процесів в сільському господарстві та обґрунтування напрямів його імплементації у вітчизняній практиці із урахуванням особливостей та існуючої практики фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. Основні результати дослідження висвітлені за допомогою діалектичного методу щодо пізнання економічних явищ і теоретичних засад, системного підходу та методу експертних оцінок.

Результати. Встановлено, що фінансове забезпечення сільського господарства у багатьох країнах світу здійснюється на основі поєднання важелів державної підтримки та розвиненої системи інструментів фінансово-кредитного забезпечення. На основі вивчення зарубіжної практики фінансування виявлено, що кожна країна має свою специфіку в організації забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських товаровиробників. Визначено, що фінансово-кредитний механізм сільського господарства зарубіжних країн сприяє: проведенню дієвої політики державного регулювання сільськогосподарського виробництва на основі зорієнтованості на стимулювання ефективного розвитку виробництва продукції; створенню розвиненої інфраструктури. Відмічено важливість наявності численних спеціалізованих фінансово-кредитних інститутів, які: здійснюють фінансову та кредитну підтримку сільськогосподарських товаровиробників; забезпечують постійний моніторинг результатів досягнення цілей сільськогосподарської політики.

Наукова новизна. Внесено пропозиції щодо необхідності узагальнення зарубіжного досвіду організації кредитування сільськогосподарського виробництва та пошуку дієвих інструментів фінансового забезпечення вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Практична значущість. Отримані результати дослідження сприятимуть: проведенню ефективної державної політики в аграрній сфері з врахуванням досвіду зарубіжних країн, особливо у розвитку інфраструктури фінансово-кредитного забезпечення, а також імплементації інструментів фінансово-кредитного механізму із урахуванням особливостей вітчизняного сільського господарства.

Ключові слова: кредитування, фінансове забезпечення, субсидування, сільськогосподарські кредитні кооперативи.

Rudych O.O., Zubchenko V.V. FOREIGN EXPERIENCE OF FINANCING AND CREDITING OF AGRICULTURE

Purpose. The aim of the article is the generalization of international experience on the formation mechanism and financing of reproduction processes in agriculture and substantiation of areas of its implementation in domestic practice, taking into account the characteristics and practices of financial security of agricultural enterprises.

Methodology of research. The main results of the study are highlighted using the dialectical method of knowledge about economic phenomena and theoretical principles, systematic approach and the method of expert evaluations.

Findings. It is established that financial support for agriculture in many countries is based on a combination of leverage government support and developed system of tools of financial and credit support.

It is found on the basis of foreign funding practices that each country has its own specifics in organizing the provision of financial resources for agricultural producers. It is determined that the financial and credit mechanism of agriculture contributes to foreign countries, carrying out an effective policy of state regulation of agricultural production based on orientation to stimulate effective development of production; the creation of a developed infrastructure.

It is noted the importance of the many specialized financial and credit institutions that: carrying out financial and credit support to agricultural producers; ensuring constant monitoring of results to achieve the objectives of agricultural policies.

Originality. The suggestions on the need to generalize the foreign experience of agricultural crediting and finding effective tools to ensure domestic financial of agricultural enterprises are proposed.

Practical value. The obtained results of research will contribute to: conduct of effective public policy in the agricultural sector with taking into account the experience of foreign countries, especially in infrastructure development of financial and credit support and implementation of instruments of financial and credit mechanism taking into account the characteristics of domestic agriculture.

Key words: crediting, financial support, subsidies, agricultural credit cooperatives.

Рудич О.А., Зубченко В.В. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФИНАНСИРОВАНИЯ И КРЕДИТОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Цель. Обобщение зарубежного опыта по формированию механизма финансирования и кредитования воспроизводственных процессов в сельском хозяйстве и обоснование направлений его имплементации в отечественной практике с учетом особенностей и существующей практики финансового обеспечения сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. Основные результаты исследования освещены с помощью диалектического метода относительно познания экономических явлений и теоретических основ, системного подхода и метода экспертных оценок.

Результаты. Установлено, что финансовое обеспечение сельского хозяйства во многих странах мира осуществляется на основе сочетания рычагов государственной поддержки и развитой системы инструментов финансово-кредитного обеспечения.

На основе изучения зарубежной практики финансирования обнаружено, что каждая страна имеет свою специфику в организации обеспечения финансовыми ресурсами сельскохозяйственных товаропроизводителей. Определено, что финансово-кредитный механизм сельского хозяйства зарубежных стран способствует проведению эффективной политики государственного регулирования сельскохозяйственного производства на основе ориентированности на стимулирование эффективного развития производства продукции, созданию развитой инфраструктуры.

Отмечена важность наличия многочисленных специализированных финансово-кредитных институтов, которые осуществляют финансовую и кредитную поддержку сельскохозяйственных товаропроизводителей, высоким уровнем государственного регулирования и контроля за деятельностью институтов, постоянным мониторингом результатов достижения целей сельскохозяйственной политики.

Научная новизна. Внесены предложения о необходимости проведения исследований обобщения зарубежного опыта организации кредитования сельскохозяйственного производства и поиска действенных инструментов финансового обеспечения отечественных сельскохозяйственных предприятий.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования будут способствовать: проведению эффективной государственной политики в аграрной сфере с учетом опыта зарубежных стран, особенно в развитии инфраструктуры финансово-кредитного обеспечения, а также имплементации инструментов финансово-кредитного механизма с учетом особенностей отечественного сельского хозяйства.

Ключевые слова: кредитование, финансовое обеспечение, субсидирование, сельскохозяйственные кредитные кооперативы.